

AD HONOREM

РУМУНІЯ: УКРАЇНСЬКІ ВІДЛУННЯ

Ad honorem

У березні цього року виповнилося 70 років відомому українському поету, прозаїку, критику, видавцю, члену Національної спілки письменників України та Спілки письменників Румунії Миколі Корсюку — письменникові, який посідає одне з провідних місць в українськомовній літературі цієї країни. М. Корсюк закінчив Бухарестський університет (українська філологія), згодом деякий час викладав там українську літературу. Основна його діяльність — видавнича, з 1973 року працював редактором у видавництві «Критеріон» (видання літератур національних меншин). За його участю вийшло в світ понад 300 найменувань творів класичної та сучасної української літератури в серії «Мала бібліотека», що адресувалися школярам освітніх закладів Румунії з українською мовою викладання. Він також є автором багатьох передмов до цих видань, зокрема, про творчість М. Коцюбинського, І. Франка, Лесі Українки, Марка Черемшини, С. Васильченка, А. Головка, О. Довженка, Ю. Яновського та ін. Окрім цього, М. Корсюк брав участь у впорядкуванні дев'яти чисел літературного альманаху «Обрії» (українською мовою), які з'явилися у цьому ж видавництві. Після 1991 р. був головним редактором престижного літературного часопису СП Румунії «Наш голос», редактором газети «Український вісник», а з 2007 і по сьогодні — головний редактор дитячого журналу «Дзвоник» (усі видання українською мовою).

Літературний доробок М. Корсюка — це збірки поетичних творів «Нащадки сонця» (1972), «Ворота» (1975), «Монолог дерева» (1980), «Монолог» (2003), «Яйце-райце» (2005), книжечка віршів для дітей

«Зайчикова книжка» (2009), а також збірки малої прози «Роздоріжжя» (1973), «Сюжет для новели» (1977), «Чужий біль» (1985), «Ні Бог, ні люди» (2008, премія СПР). Поезія та проза письменника друкувалася і в низці видань України, Німеччини, Польщі, США, у періодичній пресі в перекладі румунською, німецькою, угорською мовами.

Поетична творчість М. Корсюка суголосою з модерними пошуками світової поезії 1970—1980-х років. Він належить до тієї плеяди українських поетів-новаторів Румунії, котрі рішуче відмежувались од практики віршування переважно на актуальні теми, що властиво частині поетів старшого покоління. Якщо припустити, що творам мистецтва притаманна аура, як це вважав німецький філософ і літературний критик В. Беньямін, то можна стверджувати, що аура поезії М. Корсюка — це потужна мисленнева енергія його художнього слова. Письменник запропонував цілком оригінальне поетичне мислення, знайшовши своєрідні художні еквіваленти трактування важливих екзистенційних проблем людського буття (пізнання світу та свого власного «я», осмислення зв'язку й таїни життя і смерті, призначення митця, любов у різних її проявах — до рідної землі, батьків тощо). Поет лірико-філософського спрямування, М. Корсюк оперує складною метафоричністю, його твори — це насамперед стимул до напружених роздумів. Своїм поетичним доробком він демонструє, як цілком слушно наголошує його побратим по перу, письменник і критик М. Михайлюк, що філософська поезія — це не тільки поезія роздумів і висновків, а найбільше запитань [2, 61].

Особливістю художнього письма М. Корсюка, найефективнішим засобом розкриття його поетичного світу є фольклорно-міфологічна символіка, що асоціюється з архетипними сакральними поняттями, як-то «дерево» («Дерево пізнання», «Дерево життя») — таїна існування світу; «птах», «синій птах») — уособлення творчого шляху й таланту митця, щастя, голосу совісті; «ворота» — утілення власного самоствердження, здійснення мрії й ідеалу; «кінь» — символ плинності часу, дороги життя тощо. Цей смисловий ряд виразно полісемантичний, що надає поезії митця художньої неповторності, філософської глибини й значущості. Але поряд із високою філософською напругою смислу і слова у поезії М. Корсюка пульсує й глибоко лірична, ностальгійно-ніжна, аж дитинна, душа поета: «Хто до церкви, / хто на храм, / хто до молитовного дому... / А я до Тиси / і до калини / на претиху / молитву-розмову. / Сплеснула ластівка крилом — річку перелетіла, / рибка кивнула хвостом — перепливла / Чим мені кивнути? / Потойбіч / Україна моя золота, / Немов дитинство» [1, 128].

Глибоко індивідуальний почерк вирізняє і малу прозу М. Корсюка, тематика якої охоплює переважно аспекти сільського життя. Утім, проблематика її зосереджена передусім на внутрішньому світі простої людини, її душевних переживаннях, бо авторові важливо показати читачу

насамперед все людське: доброту, душевний біль, старечу журу в передчутті земного кінця тощо. І все це письменник передає переважно через психологію своїх героїв. Вони у нього не так діють, як рефлексують, і цей факт свідчить на користь психологічної прози. Скажімо, сюжет оповідання «Серпнева гроза» побудований на осмисленні головним героєм, сільським дзвонарем, що перебуває на межі небуття через тяжку хворобу, свого обов'язку перед громадою, на розмірковуванні про чужу та власну моральність і гріховність, наслідком чого стало навіть його протистояння Богові. Заглиблений у душевні переживання своїх героїв прозаїк і в оповіданнях «Нехай завидує світ!» і «Обмарений», де біль через втрачене кохання, понівечене життя сфокусований у монологах, що стали тут основною формою оповіді. Краса життя, гармонія людини і природи, совість і душевна доброта — тема оповідання «Голуб'ячі висоти», для героя якого, дивака й романтика Оксена, ґрунтовані на цих морально-етичних ідеалах засади стали основними принципами його життя — набагато вищими, ніж матеріальні інтереси чи навіть закон.

Моральність людини є ідейним осердям також повісті «Поєдинок», драматичний конфлікт якої внутрішній, по суті, екзистенційний, бо зосереджений на необхідності вибору героя між життям і смертю. Головний персонаж, самотній, немічний чоловік, тяжко захворівши, розпродує свій нехитрий домашній скарб, але не може ніде прихистити свою гніду кобилу, бо від неї відмовляються всі, навіть цигани. Опинившись у безвиході, старий вирішує умертвити гніду, але, не посмівши вчинити такий тяжкий гріх, залишає її напризволяще в лісі. Переживаючи важкі сумніви, переймаючись спогадами про те, як гніда колись навіть врятувала його від смерті, старий забирає кобилу з лісу, хоча це йому самому коштувало життя. Проте такий драматичний фінал, навіть у, здавалося б, цілком безнадійній ситуації, все ж привносить світлі нотки у сприйняття подій, викликає в читача певний катарсис, адже, по суті, у ньому добро все ж перемагає зло.

Філософське підґрунтя проблематики, проникливий психологізм у зображенні персонажів, помітно видозмінений епічний дискурс за рахунок збільшення внутрішнього мовлення у згаданих вище, вельми показових зразках оповідань М. Корсюка, засвідчує, що він належить до тієї когорти українських письменників Румунії, котрі, починаючи з 1970-х років, сприяли оновленню української малої прози, яка сьогодні складає золотий фонд літератури цієї країни.

Нинішня видавнича діяльність М. Корсюка — це невтомна праця патріотичного й духовного виховання молодого покоління передусім у любові до рідної мови, культурних традицій, української історії та мистецтва, пов'язана з журналом для українських дітей Румунії «Дзвоник». Як головний редактор цього місячника М. Корсюк разом із колективом однодумців започаткував дуже цікаве й змістовне видання, в якому юні читачі

знаходять багато пізнавального матеріалу, що, поза сумнівом, збагачує їхні знання і пробуджує почуття причетності до національної ментальності й культури. У місячнику регулярно друкується поезія та проза письменників України та українськомовних письменників Румунії. Варто згадати лише імена Т. Шевченка, Лесі Українки, М. Рильського, О. Довженка, Л. Костенко, Д. Павличка, М. Вінграновського, М. Пригари, О. Іваненко, В. Нестайка, В. Лучука, В. Сухомлинського, А. Костецького, а також М. Трайсти, Л. Дорош, М. Чубіки. Важлива інформація зосереджена в матеріалах, що з'являються під рубриками «Славетні українці» і «Сторінки народознавства»; культурно збагачують дітей також подані тут пісні (слова з нотами), різні українські дидактичні й обрядові ігри, танці тощо.

Із нагоди 170-річчя від першого видання «Кобзаря» Т. Шевченка М. Корсюк упорядкував і видав зі своєю передмовою вибране з поетичної творчості українського поета. Він також упорядник і автор змістовної передмови «Ми і наші книги» до двотомної антології малої української прози Румунії «Просвіт», яка видана в Бухаресті 2009 р. і до якої увійшли твори цього жанру 15 українських письменників ХХ і ХХІ століть (від І. Левинської та О. Масикевича до М. Трайсти та М. Корнищана). Письменник також активно виступає в періодичній пресі з цікавими нарисами про творчість видатних письменників України, зокрема про митців «Розстріляного відродження», Ю. Яновського, І. Драча, Р. Лубківського. Такі публікації, що вийшли в Україні, гідно доповнюють наукові розвідки, присвячені цим авторам.

Культурна громадськість Румунії й України чекає від М. Корсюка ще багато талановитих творів, яскравих критичних досліджень, цікавих видавничих новинок. Божого благословення і творчих щедрот Вам, вельмишановний ювіляре!

Ad notam

У Бухаресті під егідою Союзу українців Румунії виходить друком п'ять часописів, які регулярно висвітлюють культурне й громадське життя української національної меншини. Один з них, «Curierul ucrainean» друкується румунською мовою, решта — українською. Найавторитетнішим є літературно-культурний місячник українських письменників Румунії «Наш голос», який з'явився 1991 р. (головний редактор — І. Мойсей). 2019 р. з нагоди виходу 300 числа журналу побачив світ щомісячний додаток до цього видання «Esoaig ucraïne» («Українські відлуння»), метою якого є активна популяризація українського письменства Румунії та України, висвітлення культурно-літературного життя діаспорної громади країни. До його редакційної колегії увійшли відомі видавці, письменники, науковці. У редакційній статті до першого числа письменник К. Ірод зазначив: «Маємо надію, що поява “Українських відлунь” спри-

ятиме кращому пізнанню культури українців Румунії, їх духовного життя і, особливо, української літератури, надзвичайно багатой, оригінальної та цікавої <...>, здобутки якої однаковою мірою належать як національній, так і румунській культурі і однаково збагачують їх» [3, 1].

У виданих уже числах додатка читач може знайти цікаві відомості про видавничі новини, про творчість письменників та літературно-культурні події. Зокрема, під рубрикою «Імена з літературною славою» вміщено науково-популярні публікації викладачки Клузького університету М. Гербіль про І. Вишенського, Г. Сковороду, І. Котляревського, П. Гулака-Артемовського, Г. Квітку-Основьяненка та ін., а також нариси, присвячені українським письменникам Румунії М. Небеляку, І. Федьку, І. Шмуляку. Окрім цього, в «Українських відлуннях» подано інформацію про книжкові видання, здійснені за фінансової підтримки Союзу українців Румунії, серед яких «Щоденник» Т. Шевченка (2017, пер. К. Ірода), «Оповідання» Г. Тютюнника (2017, пер. К. Ірода), роман В. Даниленка «Клітка для вивільги» (2017, пер. М. Трайсти), збірка М. Коцюбинського «Intermezzo» куди ввійшли новели «Intermezzo», «Сон», «Цвіт яблуні», повість «Fata morgana» (2018, пер. М. Гербіль), книжка оповідань К. Ірода румунською мовою «Дзеркало» (2019), наукова монографія І. Гербіля «Офіційні антропоніми марамороських українців» (2019) тощо. У полі зору редакційної політики «Українських відлунь» — публікація на сторінках додатка перекладів румунською творів українських письменників Румунії та майстрів слова з України. Тут уже побачили світ оповідання Марка Вовчка «Горпина», драма М. Куліша «Патетична соната», уривок із твору Ю. Андруховича «Лексикон інтимних міст» (фрагмент про Львів), поезії С. Жадана, Д. Лазуткіна, О. Ірванця, оповідання українських письменників Румунії І. Шмуляка, К. Регуша, поетичні твори Ю. Павліша, М. Корсюка, М. Михайлюка, І. Ковача. Вельми пізнавальною для румунськомовного читача є інформація про різні культурні заходи з нагоди важливих для української громадськості подій: презентації книжок, художні вечори, творчі зустрічі, конкурси декламаторів української поезії тощо. Вихід у світ літературного додатка «Українські відлуння» є знаковою подією літературного життя не лише для української національної меншини, а й для усього культурного загалу Румунії. Це ще один важливий крок у процесі поширення українського художнього слова у світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корсюк М. Яйце-райце. Плоешти: LVS CREPUSCUL, 2005. 176 с.
2. Михайлюк М. Слово про слово. Бухарест: Критеріон, 1983. 187 с.
3. Esouri ucraïnene. 2019. № 1.

Тамара НОСЕНКО

Отримано 28 січня 2020 р.

м. Київ